

Холявко І. В.

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ЖАНРОВІ СТАНДАРТИ ЩОДЕННИКОВОГО ДИСКУРСУ О. ДОВЖЕНКА

У статті описано структурну й прагматичну організацію, а також корпус мовних засобів щоденникового тексту О. Довженка, що вибудовуються відповідно до доміантної авторської установки щоденникової діяльності. Визначено константні жанроутворювальні ознаки щоденника (синхронність, дискретність, датування, регулярність, сповідувальність, діалогічність тощо). Проаналізовано структурно-прагматичну організацію щоденникового запису відповідно до комунікативної інтенції автора репрезентувати події зовнішнього світу, передати внутрішній стан, дати собі завдання, розкрити своє «Я», поділитися досвідом, забезпечити адекватність сприйняття своїх записів. Простежено, що структурно сильні позиції початку і завершення щоденникового запису актуалізуються під впливом дати, що виконує і текстотвірну, і структурно-текстову функції. Доведено, що прагматичний потенціал щоденникового запису становлять його обсяг, відбір змісту, авторський спосіб організації текстового простору, послідовність викладення вражень. Цей потенціал зумовлює функціонально-смісловий тип цього мікротексту або його фрагментів, а в цілому – індивідуально-авторський стиль і мовні особливості записів.

Ключові слова: епістолярний стиль, жанр щоденника, щоденниковий дискурс, щоденниковий запис, установка щоденникової діяльності, датування.

Постановка проблеми. Епістолярій належить до тих культурно значущих феноменів, що, модифікуючись із часом у композиційно-стильовому та онтологічному аспектах, все ж залишаються комунікативними константами. Саме тому, очевидно, стилістична природа епістолярного дискурсу як специфічної форми текстової діяльності є об'єктом перманентної уваги лінгвістів (див. розвідки С. Богдан, О. Братанич, І. Вознесенської, Л. Дейної, А. Загнітка, С. Ігнат'євої, Т. Кальцикової, Ю. Караулова, Т. Космеди, А. Кур'янович, Л. Мацько, В. Парсамової, А. Романченко, Н. Силаєвої, Н. Хараман та інших науковців).

Суттєвою диференційною стильовою ознакою епістолярних текстів є їх синкретизм, тобто здатність поєднувати різні властивості. Це виявляється, зокрема, у змістовому та тематичному поліфонізмі, складності епістолярного діалогізму, розмаїтті ілокутивних авторських інтенцій, широкій палітрі мовних засобів реалізації авторського задуму, стилістичній маркованості текстів. Такий стильовий синкретизм властивий і жанру щоденника, який розглядають у межах буттєвого дискурсу Л. Дейна, С. Ігнат'єва, Т. Космеда, М. Лаппо та інші як комунікативну реальність і дискурсивну практику. Кожен, хто веде щоденник, реалізує абстракцію «жанр» через свій стиль. Виникають поняття індивідуально-авторського

стилю, специфіки реалізації авторських цілей, характерних рис авторського мовлення. Тож цікавим дослідницьким завданням, на наш погляд, є простежити Довженків щоденниковий дискурс з погляду його тематичної поліфонічності, стильової багатшаровості, способів організації тексту залежно від того, як і про що розповідає автор.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Думки мовознавців щодо визначення статусу щоденника в системі функціональних стилів є суперечливими. Зокрема, Л. Мацько, Т. Радзівська, Л. Кецаба, Н. Хараман розглядають щоденникові тексти в межах епістолярного стилю. Зважаючи на те, що в побутових листах і щоденникових записах можна простежити виразні ознаки розмовного стилю, дехто із зарубіжних мовознавців зараховує щоденникові тексти до писемної форми розмовного стилю (О. Сиротиніна, Є. Єліна, О. Ножкіна, М. Кожина та інші). Т. Винокур і Є. Троїцька трактують щоденник як самостійний феномен. З огляду на це проблемним залишається питання мовної характеристики щоденника й тих ознак, які визначають його як жанр функціонального стилю.

Уважаємо слушною думку Н. Хараман, яка обґрунтовує доцільність виділення жанру щоденника в системі епістолярного стилю, орієнтуючись на такі екстралінгвальні чинники та залежні

від них мовні засоби: фонові знання (автор володіє інформацією про зображувані факти, предмети, явища); фактор адресата (у щоденнику адресат і адресант – та сама особа – автор, а отже, щоденник має однобічний характер); сфера спілкування, що залежить від комуніканта (письменник, ділова людина), може бути офіційна та побутова, що зумовлює використання відповідних мовних засобів [7, с. 6].

Дослідження щоденників того чи іншого періоду дає можливість скласти адекватне уявлення про характер епохи, збагнути світовідчуття носіїв свідомості певного культурно-історичного соціуму, виявити художню цінність і специфічні особливості щоденника як документа свого часу. До таких документів, безперечно, належать щоденники професійних письменників. Такі творчі дискурси – це сфера реалізації кращих рис людської натури, зокрема природного таланту, працелюбності, вимогливості до себе й оточення, гострого розуму, свободи духу й незалежності суджень.

Таким є «Щоденник» Олександра Довженка – знакової постаті української культури першої половини ХХ століття, талановитого митця, одного з носіїв і глибоких знавців живої народної мови та виразників українського менталітету. Як максимально персоніфікований та інтимний жанр, щоденник є найбільш доступним інструментом для вираження власних переживань. «Щоденник» О. Довженка не є винятком, він виконує компенсаторну функцію, є засобом саморефлексії, самоствердження і самовиховання.

Постановка завдання. У лінгвістичній науці проблеми щоденника як тексту з властивими йому категоріями і мовними особливостями досліджували значно рідше, ніж у літературознавстві. Ми спробуємо репрезентувати жанр щоденника (на матеріалі «Щоденника 1941–1956» О. Довженка) саме в цьому аспекті. Отже, мета нашої розвідки – описати структурну і прагматичну організацію, а також корпус мовних засобів щоденникового тексту, що добираються відповідно до домінантної авторської установки щоденникової діяльності.

Виклад основного матеріалу. С. Ігнат'єва вважає, що константними жанроутворювальними ознаками щоденника є синхронність, дискретність, датування, регулярність, сповідувальність, діалогічність тощо [3, с. 41–42]. Однією із важливих особливостей жанру щоденника є його максимальна свобода, почасти зумовлена збігом адресата і адресанта та літературна необробленість записів. Ю. Лотман зазначає, що мовна специфіка цього жанру визначається авто-

комунікативною спрямованістю діяльності, «коли людина звертається сама до себе» [5, с. 25]. Специфічною рисою щоденника, а також підґрунтям для типології текстів цього жанру є мотиви, що спонукають автора до щоденникової діяльності. З-поміж них – бажання зафіксувати події особистого життя, зберегти подробиці пережитого, а також потреба виразити себе, «подолати тривогу за допомогою писання» [1, с. 249]. Щоденникові записи, як зауважує Ю. Лотман, мають на меті усвідомлення внутрішнього стану того, хто пише, усвідомлення, котрого без записування не відбувається [5, с. 25].

Л. Мацько справедливо стверджує: «У загальноприйняте розуміння звичайного щоденника Довженків «Щоденник 1941–1956» не вкладається: тут є нарисові, сценарні, епістолярні форми і щоденні записи подій, фактів, явищ, власного їх сприймання та оцінок» [6]. «Щоденник» О. Довженка є метатекстом, де можна чітко розмежувати записи реального, побутового, повсякденного і того, як автор виглядає для уявного читача, навіть якщо цим читачем стає лише він сам, із цілком закономірним у цьому зв'язку складанням легенди про себе.

Щоденниковий текст принципово темпоральний, адже однією з константних жанроутворювальних ознак щоденника є датування. Основними категоріями буття людини, у яких утілюються уявлення про навколишній світ, є категорії простору і часу. Способи репрезентації часу співвідносяться з поняттям темпоральності, що осмислюється як вираження сприйняття, усвідомлення і переживання часу. З одного боку, дата в щоденнику є відображенням основної філософської категорії – часу, а з іншого, – наявність дати дозволяє розглядати окремий запис як особливу мінімальну структурну одиницю тексту, поява якої зумовлена фактографічністю й фрагментарністю жанру щоденника. Отже, можемо стверджувати, що дата виконує і текстотвірну, і структурно-текстову функції (вона і членує, й інтегрує текст).

Час суб'єктивізується в історії й у кожному конкретному людському житті. Погоджуємося з думкою Т. Кальщикової, яка зазначає: «Вказівка перед щоденниковим записом на дату – не тільки прив'язка до суспільного календаря і фіксування жанрової природи записів. Це певна точка, виділена автором у його особистій часовій свідомості, яка допомагає висвітлити якийсь момент його життя<...>, зафіксувати подію, картинку тут і зараз, описати настрій або психологічний стан у певний момент часу, розвинути думку, що виникла

в цей день, скажімо, у зв'язку з якимись зустрічами. Саме дата щоденникового запису допомагає нам зрозуміти, що в щоденнику головне – час, вона притягує до себе всі події, вона є психологічним і комунікативним центром запису» [4, с. 59]. Іноді, зазначивши дату, О. Довженко одразу характеризує день, що минув (або декілька днів), за такими параметрами: за доміантним душевним або фізичним станом, настроєм («Учора було два приступи стенокардії» (437); «Переддень Нового року. Самотній і розбитий» (432); «Дванадцята година. Не сплю. Мене з'їдає туга по Україні» (447)); за продуктивністю («Вчорашній день був найбагатший за всю мою подорож» (309); «Ранок пройшов у роботі <...>» (425)); за важливістю подій, що відбулися («Сьогодні мені шістьдесят років минуло» (512)); дає загальну оцінку дню («Благословен мій день!» (396); «Сьогодні у моє вікно заглянуло щастя» (454)).

Окремо виділимо номінації ознак дня за погодою (холодний, сонячний, сірий, тихий тощо). На нашу думку, в них відбивається властива нашій мовній свідомості особливість – визначати настрій через стан погоди, наприклад: «30/XI [1942]. Вітер і холод надворі. Болить серце, і нерви напружені до краю. Невесело мені. Смуток оволодіває моєю душею. І тривога. <...>» (425); «6/XI [1954]. Москва. Похмуре сіре небо. <...> За дві години я вже почув тут про свій стан так багато прикрих речей, що вже не рад поверненню. <...>» (529); «30/VI [1945]. Москва. Дощ. Болить серце і дзвенить високим безупинним дзвоном в голові. Сиджу біля вікна один, самотній <...>» (374).

Якщо поглянути на текст «Щоденника» в прагматичному аспекті, тобто з позиції установки щоденникової діяльності, то можна дійти висновку, що фактографічний (опис зовнішніх подій) та інтроспективний (зосередженість на внутрішніх переживаннях автора) складники в щоденникових записах О. Довженка представлені нерівномірно. Відповідно до наших спостережень домінує інтроспективна зорієнтованість записів, що свідчить про вибір автором пріоритетного напрямку ведення щоденника. Часто початок щоденникового запису (його зачин) уже переконує в тому, що фокус авторської уваги – на внутрішньому стані. Ось декілька характерних прикладів: «10/IV [1942]. Часто думаю собі, як марно пропало моє життя» (204); «28/XI [1943]. Заборона «України в огні» сильно пригнобила мене. Ходжу засмучений і місця собі не знаходжу» (322); «7/I [1944]. У хвилини душевного занепаду і слабості думаю:

нащо я так убиваюся за долю українського народу, чого оплакую його, чого боюся за його долю, кричу про його труднощі і страждання?» (351); «23/IX [1945]. Благословен мій день! Старію. Сьогодні снилося мені, що є на світі Бог» (396). Мета таких записів – зрозуміти себе, власне життя.

Фактографічна ж спрямованість щоденникових записів демонструє інший вектор роботи свідомості автора, орієнтований на вербальне відображення зовнішнього життя. Ось декілька прикладів таких тематичних висловлювань, що відкривають окремі щоденникові записи: «19/XIII [1943]. Учора був на прийомі у Чехословацькому посольстві <...>» (344); «13/IX [1945]. Учора були в мене гості з нагоди Дня мого народження <...>» (394); «5/XI [1952]. У вагоні в Москву на свята до мосі Юлюші» (499).

Як бачимо, ознакою щоденникового запису є актуалізація його початку як структурно сильної позиції цього мікротексту. Фактографічні та інтроспективні ініціально-тематичні зачини в тексті розгортаються по-різному, репрезентуючи, за словами І. Вознесенської, різні типи мовленнєвої поведінки автора щоденникового тексту, а саме: раціонально-логічний, інформативний, емоційно-інтроспективний та образно-виражальний [2]. Те, як розгортається тематичне висловлювання щоденникового запису, зумовлює не лише зміст, але й тональність, міру експресивності мовлення. Мовленнєва організація щоденникових записів О. Довженка, на нашу думку, реалізує емоційно-інтроспективну інтерпретацію подій. Наведемо декілька фрагментів: «14/1942. Сьогодні я буду в Саратові. **Важко** мені жити. **Болить**, перевертається в грудях серце, то завмирає, то кольне, то якось важко вибухає. **Все-таки це життя вже не по мені. Важко**» (300); «29/XI [1943]. **Що його робити, ще не знаю. Тяжко** на душі і **тоскно**. **І не тому тяжко, що пропало марно більше року роботи, не тому, що враздуються вразі і дрібні чиновники перелякаються мене і стануть зневажати**» (320). Мовленнєва організація цих записів вибудовується на експлікації глибоких духовних і душевних переживань, що формують емоційну доміанту тексту.

Щоденникові записи О. Довженка відкрито передають емоційний стан лексичними засобами, що називають почуття, а також предикатами стану (самотність, втома, страх, спустошеність, знесилля, страждання, смуток, нещасливий (дім)): «Сумно, противно мені було <...>; <...> сидіти вже важко, навіть важко лежати; Мене зламано. Зламано душу мою; У мене вже немає

фізичних сил <...>». Такі інтерпретаційні номінації є результатом ментальної рефлексії, саме вони формують драматичну тональність записів.

Емоційний стан у «Щоденнику» передано також шляхом уведення до тексту емоційних реакцій автора у вигляді експресивів, наприклад: «О прокляті, прокляті прикажчики, душителі, братовбивці! Ви замучили, нащо ви замучили мене!»; «Чорт забирай, які ж бо гарні речі бувають у житті!»; «Який всесвітній сором!»; «Будьте ж ви прокляті <...>». Такі висловлювання не називають, а виражають почуття, репрезентуючи емоційний світ автора у вигляді фіксації компонентів зовнішньої, зокрема денотативно-предметної, ситуації.

Значну частину тексту «Щоденника» О. Довженка становлять характеристики різних людей, а також міркування автора щодо подій літературного та суспільного життя. Зачин таких записів вибудовується, як правило, на повідомленні: «Сьогодні зустрівся з Топчієм» (301); «Новий рік стрічав у руського генерала О. О. Ігнатьєва» (348); «Учора дзвонив мені Большаков» (364). Такі зачини не тільки повідомляють про подію, вводять тему, але й залучають мовця в контекст цієї події, тому подальше розгортання тексту представлено з позиції автора як безпосереднього спостерігача і учасника («я бачив», «я чув»). Такі зачини розвиваються в подальшому тексті по-різному, репрезентуючи або образно-зображальний, або інформативний типи мовленнєвої поведінки автора.

У першому випадку структура щоденникового запису актуалізує наочно-образне уявлення про людину, відображаючи фокус бачення мовця: «3/III [1946]. Учора відвідав мене Саша Фадєєв. → Симпатичний, здоровий, веселий. Доводив мені, що<...> (438)». Як бачимо, фрагмент дійсності зображується вже пропущеним крізь свідомість автора, забарвленим його сприйняттям побаченого.

У другому випадку зачин розвивається інформативно, у ланцюговій послідовності, повідомляючи про дії особи шляхом використання предикатів з акціональним значенням або виражаючи думку і оцінку автора. Наведемо фрагмент запису зі «Щоденника» О. Довженка: «31/XII [1943]. М. С. Х. одмовився, очевидно, прийняти мене. Я зараховуюсь, треба думати, до табору людей, яким краще б на світ не народжуватись. Справжнє благородство ума знає захоплення і співчуття. Я помилився в адресаті. Я не почув захоплення «Битвою» і не втолив пошматовану

свою творчу душу співчуттям начальника. Його не вистачило ні на те, ні на те. Прошу ж я йому в серці своєму його бідність і зумовленість свідомості битієм» (348). У цьому фрагменті семантика запису відображає перехід від зображення зовнішньої денотативної ситуації («М. С. Х. відмовився прийняти») до її оцінювання («помилився в адресаті, не почув захоплення, не втолив душу») і, зрештою, до міркування з цього приводу («справжнє благородство ума знає захоплення і співчуття»; «прошу ж йому»). Такий рух від наочно-чуттєвого до емоційного сприйняття і, зрештою, до ментального осмислення події, узагальнення і завершення становить «цілісну композиційну структуру, властиву щоденниковому тексту як жанру, і при цьому в характері та змісті оцінок відображає індивідуальне, неочікуване» [2, с. 58].

Крім виокремлених нами основних установок щоденникової діяльності (констатація фактів поточного життя і фіксування свого емоційного стану), виділимо ще деякі цілі щоденникових записів, що їх можна простежити на сторінках «Щоденника» О. Довженка:

– дати собі завдання, наприклад: «30/III [1948]. По закінченні картини зразу ж написати книгу про своє життя в мистецтві» (462); «4/V [1942]. Написати, як Н зайшов при відступі ночувати до дядька-колгоспника, уже в оточенні» (222);

– розкрити своє «Я» (пояснити свої вчинки, заповнити інформаційні лакуни), щоб його зрозуміли нащадки, вищі «наадресати», наприклад: «15/XI [1954]. Ішли літа. І все частіше й частіше почало здаватися мені, що я вже не той. Думання образами стало покидати мене. Із крил моїх немовби виривало вітрами пір'я. Я став мислити ідеями, завданнями, тематичними планами, тому що мені вже точно документально відомо, на який рік в моїх почуттях створення мого Євгенія Онєгіна, мого Тараса Бульби, Короля Ліра заплановано» (521); «4/XI [1954]. Над мою головою вже віють ворожі вітри. Вже з'явився другий якийсь Олександр Петрович і діє, а саме: посилає двозначні телеграми Бажану з Кривого Рога, в якому я ніколи не був. Дзвонить до О. Смолича і, вислуховуючи розмову, кладе трубку і т. д. Як гидко <...>» (529);

– поділитися досвідом, якимись висновками, осмисленим, про що свідчать, наприклад, такі фрагменти: «1/VI [1942]. Чого б я найменше хотів? Найменше б я хотів дожити до такого моменту, коли після хоча і нелюдськи тяжкої, але переможної війни кожна наша ганчірка перетворилася б у священну реліквію. Коли б кожен дурень і бюрократ,

не дивлячись на якого народ переможе фашистів, заявить, що перемога сталася саме завдяки тому, що кріпив оборону, коли дурень стане священним і недоторканим, не підлягатиме критиці» (255); «2/І [1946]. <...> Бог в людині. Він є або нема. Але повна Його відсутність – се великий крок назад і вниз. В майбутньому люде прийдуть до Нього. Не до попа, звичайно, не до приходу. До божественного в собі. До прекрасного. До безсмертного. І тоді не буде гнітючої сірої нудьги, звірожорстокого, тупого, сумного і безрадісного будня» (434–435);

– забезпечити адекватність сприйняття своїх записів шляхом детального коментування певних моментів для себе, що перетворюються у такий спосіб на моменти для інших, та уведення міркувань, риторичних питань і окликів, унесення доповнень, зауважень до сказаного раніше, появи деякої повчальності, див., наприклад, такі записи: «6/VI [1942]. Прочитав попередню сторінку написаного, мені стало сумно-сумно. Я вперше написав про себе в минулому часі, ніби готуючись до небуття. Може, воно й справді не за горами. Падають потроху люди навколо. Нема вже в мені ні страху, ні жалю до себе. Важко носити непохожості торбу. Важко бути одному» (259); «4/III [1953]. Не думайте, шановне товариство, дивлячись велику і страшну мою картину, якщо у вас недобре на умі, не думайте пожитися зі смислу мого життя. Все знаю. І сам себе питаю – нащо описую недоліки і страждання, нащо сміюся часом над собою, читайте – над світом, і плачу, і лаюся; для чого і во ім'я чого? Во ім'я любові. Во ім'я правди і слави мого народу... О, як же мало можна висловити!» (503).

Аналізуючи структурні ознаки щоденникового запису, варто звернути увагу й на його завершення, що, як і початок, є структурно сильною позицією цього мікротексту. Наприкінці часто бачимо висно-

вок з подій дня або певного часового проміжку, фінальне узагальнене враження: «14/VII [1945]. Ніяких чуток з України. Птиця не доліта. Ворон кості не заносить. Мене бояться бачити і чути. Я один» (386–387); «5/XI [1945]. Не робота подолала мене, не пияцтво, не жіноцтво. Прибила мене недоля народу. А знищила мене ненависть людська і жорстокість» (401). «7/XI [1956]. Лежу з розторганим серцем у лісі під Москвою. Землю снігом замітає» (543).

Висновки і пропозиції. Епістолярний дискурс, у межах якого представлений і жанр щоденника, виконує комунікативну, інформативну, когнітивну, референційну, емоційно-оцінювальну й експресивну, кумулятивно-трансляційну, імперативну, художньо-естетичну, саморепрезентаційну функції. Щоденниковий дискурс О. Довженка демонструє стан свідомості під впливом отриманої інформації, ментальні й емоційні реакції суб'єкта автокомунікації. Комунікативні інтенції зумовлюють варіативність структурно-сислової організації щоденникового запису, що вибудовується відповідно до наміру автора – зрозуміти те, що відбувається, передати внутрішній стан, репрезентувати події зовнішнього світу. Проведений нами аналіз Довженкового тексту засвідчив, що всі жанрорелевантні ознаки щоденникових записів тісно переплетені. Аналіз прагматичного аспекту записів пов'язаний зі структурним аспектом. Усе у щоденнику «підпадає під вплив дати і відображає плин часу, формує абсолютно особливий хронотоп» [4, с. 61].

Дослідження щоденникового дискурсу О. Довженка – це перспективний напрям, у межах якого можна проаналізувати особливості мовленневої поведінки автора щоденникового тексту, продемонструвати зв'язок щоденника з епістолярієм і художньою прозою.

Список літератури:

1. Барт Р. Ролан Барт о Ролане Барте. Москва, 2002. 288 с.
2. Вознесенская И. М. Речевое поведение автора дневникового текста: жанрообразующие и индивидуальные черты. *Коммуникативные исследования*. 2017. № 2 (12). С. 49–60.
3. Ігнат'єва С. Діаріуш як жанр щоденникового дискурсу. *Studia ukrainica poznaniensia*. 2018. Vol. VI. С. 37–43.
4. Кальщикова Т. А. Жанровые стандарты в дневнике А. Блока. *Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение*. 2010. № 32 (213). С. 58–61.
5. Лотман Ю. М. Автокоммуникация: «Я» и «Другой» как адресаты. *Внутри мыслящих миров. Человеческий текст – семиосфера – история*. Москва, 1996. С. 23–46.
6. Мацько Л. Зачарований словом. URL: <http://kulturamovuy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine46-47-5.pdf>.
7. Хараман Н. О. Мовний образ автора у «Щоденнику» О. Довженка : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 21 с.

Джерельна база:

8. Довженко О. П. Зачарована Десна. Україна в огні. Щоденник (1941–1956). Київ, 1995. С. 173–549.

Kholyavko I. V. GENRE STANDARDS OF DIARY DISCOURSE O. DOVZHENKO

The article describes the structural and pragmatic organization, as well as the body of speech means of the diary text of O. Dovzhenko, which are built in accordance with the author's installation of diary activity. Constant genre-forming signs of a diary (synchrony, discreteness, dating, regularity, confession, dialogicity, etc.) are determined.

One of the important features of the genre of the diary is its maximum freedom, due to the coincidence of the addressee and the sender and as a result, the literary untreated of the records.

Everyone who keeps a diary, implements the abstraction of "genre" through its style, there is the concept of individual and authorial style, the specifics of the realization of author's goals, features of copyright broadcasting.

A distinctive feature of Dovzhenko's diary discourse is its polyphony, stylistic multilayer, and various ways of organizing the text depending on how the author says. Diary discourse About Dovzhenko demonstrates the state of consciousness under the influence of the information received, the mental and emotional reactions of the subject of autocommunication.

The structure-pragmatic organization of the diary record is analyzed in accordance with the communicative intention of the author – to represent the events of the outside world, to convey the internal state, to give the task, to reveal his «I», to share experience, to ensure the adequacy of the perception of their records. The analysis of Dovzhenko's text carried out by us showed that all genre-relevant features of diary entries are closely intertwined.

It is traced that structurally «strong» positions of the beginning and completion of a diary record are actualized under the influence of the date that performs both text-creation and structural-textual functions. It is proved that the pragmatic potential of a diary record consists of its volume, selection of content, author's way of organizing the text space, sequence of presentation of impressions; it causes the functional-semantic type of this microtext or its fragments, and in general – the individual-author's style and linguistic features of the records.

Key words: *epistolary style, diary genre, diary discourse, diary record, diary activity setting, dating.*